

Становище

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”

по специалност 2.1. Филология, научна специалност „Български език”,

обявен в Държавен вестник, бр. 68 от 22.08.2017г.

Кандидат: Милен Томов, гл.ас. д-р в ИБЕ „Проф. д-р Любомир Андрейчин”

Изготвил становището: д-р Владислав Миланов, доцент в Катедрата по български език на СУ „Свети Климент Охридски”

Единствен кандидат в обявения конкурс за доцент по съвременен български език е гл.ас. д-р Милен Томов. От приложената по конкурса документация е видно, че са спазени всички условия на ЗАРАС. Името на Милен Томов е добре познато на научната лингвистична общност както у нас, така и в чужбина. Изследванията му са широко използвани и цитирани в българския и в чуждестранния научен печат. Приложените материали за участие в конкурса създават усещането и напълно оправдават очакването да бъдат възприети като последователно изградени научни текстове, които оформят значимостта и присъствието на Милен Томов в лингвистичната общност като изграден учен и специалист, чиито приноси имат теоретичен, но и практически характер. Изследванията му се използват както от езиковеди, така и от специалисти от различни други научни направления, което вече е сериозен принос в осмислянето на интердисциплинарността на езиковедската наука днес.

Научните области, в които най-силно заявява приносите си д-р Милен Томов, са свързани със следните тематични области: *Теория на книжовните езици и езиковата култура; Теория на българския правопис (правописната норма и нейната кодификация); История на правописа и на книжовноезиковото устройство на съвременния български език; Теория и практика на езиковото консултиране; История на съвременното българско езикознание; Актуални проблеми на българската граматика; Речници и други научноприложни издания.*

Във всяка една от тези области Милен Томов проявява качества на сериозен изследовател, който умело наблюдава тенденциите в съвременния български книжовен език и ги анализира в един широк контекст, свързан със специализираните му интереси в областта на историческата лингвистика и теорията на книжовните езици. Това му позволява да разглежда редица динамични езикови процеси в контекста на историческия им развой и да ги обвързва с актуалното им състояние, без да налага натрапчиво и императивно назидателни предписателни конструкции, а с оглед на една умерена позиция на изследовател езиковед, който познава и теорията, но следи задълбочено и речевата практика. Това е особено важно с оглед на работата му като консултант по езиковите въпроси, в която се изисква особена гъвкавост в обясненията, а също така и умение убедително да мотивира съвременната позиция на българския кодификатор, за да бъде създадено усещането у езиковия носител, че книжовните норми и правописните решения не са плод на случаен избор, не са абстракция, която не може да бъде аргументирана, а са съзнателно мотивиран избор, който съобразява редица лингвистични и извънлингвистични фактори.

Представените материали за конкурса категорично и убедително показват, че кандидатът не само отговаря на изискванията, заложили в чл.3, ал.4, т.3 на Глава втора от Правилника на ИБЕ „Проф. Л.Андрейчин“ за условията и реда за придобиване на научни степени и научни звания, но в редица отношения далече ги надхвърля. Цялата професионална дейност на Милен Томов е свързана пряко с лингвистичното образование, а интересите му след завършване на филологическата специалност показват задълбоченост и целенасоченост към проблемите на теорията на книжовните езици и на езиковата култура, на теоретични въпроси, свързани с правописа, правописната норма и нейната кодификация, на историята на българския правопис, както и на теми, свързани с теорията и практиката на езиковото консултиране. Още тук ми се иска да поясня, че научните и приложните области, в които работи колегата Томов, най-пряко са свързани с потребностите на езиковите носители, а това прави обекта на проучванията му много по-специфичен. Без да омаловажаваме теоретичните приноси по редица лингвистични дисциплини, трябва да кажем, че именно в области като езикова култура, езиково планиране и езиково прогнозиране, езиково консултиране обществото очаква най-много, а правописният речник с основание събира цялото внимание на обществото (когато става

дума за езикови въпроси) и винаги е повод за коментари в различни посоки, което е белег на всяко едно демократично общество. Реално той носи и практическа значимост за потребителите, докато редица теоретични трудове често обслужват само развитието на науката, не с гордост трябва да подчертаем, че често обслужват само националната наука и не успяват да заявят българска концепция в световната наука. У Милен Томов много професионално е намерена линията между езиковата теория и речевата практика, а това прави изследванията му още по-значими.

В условно обособения първи раздел от научните трудове на д-р Милен Томов се откроява студията, публикувана в две части в списание „Български език”, **Теорията на езиковата култура в научноисторическа и методологична перспектива**. Тази студия надхвърля по съдържание изискванията за този формат и се ползва като основа за редица лингвистични наблюдения и анализи. Осмислянето и разбирането на езиковата култура в широк и съвременен контекст позволяват да се мисли върху текста като фундаментален и модерен анализ върху измеренията на една дисциплина, чиято практическа стойност за нуждите на обществото все повече се оценява и търси. Отделно от това наблюденията на Томов категорично заявяват теоретичната му подготовка по въпроси, върху които отстоява собствена концепция и които след това прилага в научноприложни трудове каквито са речниците и справочниците. Изключително важно е именно този подход да бъде водещ, а учените, които създават речниците и граматиките, да притежават подготовката – теоретична и практическа; да са изградили образа си на утвърдени езиковеди, на които може да се довери обществото. Именно това е постигнал Милен Томов в изясняването на понятията език и култура. В дълбочина са разгърнати разсъжденията върху актуалността на езиковата култура като приложна езиковедска дисциплина и в други текстове на Милен Томов (4.8; 5.6; 5.9): **Върху някои аспекти в теорията на езиковата култура; Българската реч във фокуса на езиковата критика; Кризата в езика – реалност или предубеждение**. Текстовете по същество се възприемат като част от книга, като добре премислена и убедително представена концепция. Разсъжденията са оригинални, а обобщенията- приноси за науката.

Същият подход на задълбоченост и аналитизъм прилага Милен Томов и в тематично обособената група *Теория на българския правопис. Правописната норма и*

нейната кодификация. Текстовете в този раздел убедително разгръщат и защитават проблеми, свързани със системноезиковата адекватност на съвременния български правопис, процесите, свързани с кодификацията на правописната норма, и условията на които трябва да отговаря рационалният правопис. Интересът на учения е насочен в дълбочина към фактора **традиция** при кодификацията и тезата за непрекъснатостта на нормализационните процеси. В специализирани научни конференции Милен Томов е представил изключително задълбочено приносите си върху функционалните и структурните особености на правописния речник (5.5.), както и наблюденията си върху лексикографската репрезентация на правописната норма (5.4.).

Специално бих искал да подчертая значимостта на тези приноси, които осветляват не само специфични езиковедски въпроси, но дават отговор и на някои чисто практически принципи, прилагани в правописния речник. Много точно е доловена линията на пресичане между речника и правописните и езиковите норми, както и между лексикографията и нормативното езикознание.

В условно обособения трети раздел, който засяга историята на правописа и на книжовноезиковото устройство, са представени три текста, в които Милен Томов с усета на задълбочен изследовател и с разбирането, че без знания върху историята на езика и правописа не може да има актуална лингвистика, разглежда правописната теория в списание „*Български преглед*“; анализира принципите за езиково планиране в правописния проект на първата българска правописна комисия; разглежда концепциите на Л. Милетич за езиковото планиране в областта на правописа. Приносът му е не само в дълбокия анализ и фактологичната мащабност, а изобщо към насочеността към тази област, от която като че ли странят все повече младите изследователи.

Друга сериозна група, свързана с научните приноси на Милен Томов, в която той разгръща умението си да обобщава чисто практически наблюдения от служба „Езикови справки“ и да ги представя като актуални наблюдения върху развоя и динамиката на съвременния език, е представена в **Теория и практика на езиковото консултиране**. И тук е проявен усетът на модерния изследовател, който анализира спецификата на езиковоконсултантската дейност, концептуализира темата за езиковото консултиране като съвременна форма за диалог по проблемите на езиковата култура; прави анализ на

въпросите, които са постъпили в Службата за езикови справки (5.7., 5.1., 4.1., 4.9., 4.7., 5.3). Тук прозират и дълбокото отношение на уважение към нуждата от подобна дейност, както и ролята на Института за български език в реализацията на тази дейност. И в тези текстове се долавя онова искрено уважение към институцията, заложено още в дисертационния труд на Милен Томов.

Безспорни са приносите на кандидата и в областта на историята и съвременното състояние на българското езикознание. В студията **„Фонетиката в първите научни граматики на българския език”**, отпечатана в сп. *„Български език”*, са анализирани детайлно дяловете за описание на фонетиката в шест граматични труда, които имат важна роля в установяването на българската граматична традиция. Днес е особено важно подобен тип изследвания да бъдат обобщени в по-голям труд, който да се ползва от студентите българисти.

Безспорен е приносът на Милен Томов и в изграждането на правописния речник на българския език (Официален правописен речник на българския език. Просвета, 2012г.), както и на Официален правописен речник на българския език. Глаголи (Просвета, 2016г.). Речниците не бяха посрещнати едностранчиво в българската езиковедска общност, но това приемам по-скоро като белег на демократичност, отколкото на тенденция или на негативно отношение към изданията. Повечето от критиките бяха отправени от лингвисти, които никога не са създавали речник, а това вече е достатъчно красноречив факт. Забележките по-скоро са знак към целия колектив, че преди отпечатването на подобен тип речници, е необходима може би различна форма на обсъждане, чрез която да се поставят на широка дискусийна основа различните проблеми и да се изчистят максимално областите, които от години създават напрежение и чакат решение. Специално внимание заслужава и изданието *„Правопис и пунктуация на българския език”*, в което Милен Томов има значително и значимо участие. Достоинствата на изданието са много, то се ползва и като учебник от студентите българисти за подготовката им по езикова култура.

Не мога да не отбележа и съществения принос на Милен Томов при изработването на Обратен речник на българския език (изд. *Изток-Запад*, 2011г.). Речникът е изключително полезен и ще подпомогне обогатяването на наблюденията върху актуалните процеси на съвременното словообразуване.

На последно място, не по значение, разбира се, са медийните изяви на Милен Томов. Днес е много важно да се разбере, че разговорите за езика и за езиковата култура в медийното пространство трябва да са част от заниманията на езиковедите и популяризирането на работата им. За да достигаме до хората. За да не четем в различни мрежи само негативни отзиви за делото на съвременните български лингвисти. Така професионално разбира тези изяви и Милен Томов. Участието му в различни медийни формати показва винаги висок професионализъм, убедителност в аргументацията, актуални примери от живата реч, умение да обобщава и да убеждава аудиторията. А това могат да постигнат само езиковед със силно и стилно присъствие.

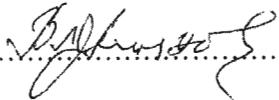
Към общите впечатления ще добавя и високата оценка на студентите в работата му като преподавател. Участието в проекти е възможност да се разширяват наблюденията, да се задълбочават изследванията и да се отпечатват, за да достигат до по-широка аудитория. Една от препоръките ми към Милен Томов е да публикува свои текстове и в международни лингвистични списания, за да може научната общност да разпознава и там трудовете му. Второто ми пожелание е да обобщи наблюденията си в книга или учебник, които, убеден съм, ще бъдат полезни както за студентите българисти, така и за лингвистичната ни общност.

Приносите на кандидата в представените области са безспорни. Посочените достойнства на трудовете му, високата степен на цитиране в български и чуждестранни текстове, цялостното присъствие на колегата в лингвистичната общност ми дават категорични основания да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на д-р Милен Томов от ИБЕ „Проф. д-р Л. Андрейчин“ академичната длъжност „доцент“, за което аз ще гласувам убедено.

18.12.2017г.

Гр. София

Доц. д-р Владислав Миланов

....